

Eenzaam graf in Calcutta

DOOR MARTIN MENGER

CALCUTTA - De oud-burgemeester van Hoorn, Willem Karel baron Van Dedem, is een van de initiatiefnemers voor de oprichting van het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen. In de stad staat een gedenknaald voor de baron, maar er is er nog een. Bij zijn laatste rustplaats op een begraafplaats in Calcutta in India, ontdekte Bauke van der Pol.

De zoektocht van Van der Pol naar Van Dedems grafmonument begon in het Westfries Archief in Hoorn. Daar trof de Bolswardse antropoloog een fotokopie van het Indiase grafmonument. „Het was een onduidelijke foto die, naar ik nu weet, in Roermond gemaakt moet zijn”, vertelt hij.

Daar bevond zich de werkplaats van de beroemde architect Pierre Cuypers, de ontwerper en maker van Van Dedems grafmonument. Vóór verscheping naar Calcutta liet Cuypers een foto van het grafmonument maken. Maar is het ook in Calcutta aangekomen en geplaatst? Dat wilde ik graag weten.”

Willem Karel Van Dedem werd na zijn Hoornse periode – hij was hier burgemeester tussen 1875 en 1891 – minister van koloniën. Na de val van het kabinet Tienhoven in 1894 besloot de ongetrouwde 55-jarige Van Dedem een reis door Brits-Indië te maken om 'volle klaarheid te verschaffen omtrent de werking van het stelsel van decentralisatie en getemperd zelfbestuur'. Van deze politiek was ook hij een voorstander in Nederlands-Indië. Na enige maanden rondgereisd te hebben overlijdt Van Dedem vrij plotseling in Calcutta aan hoge koorts als gevolg van bloedvergiftiging.

Nederzetting

Tijdens zijn reis verstuurt Van Dedem brieven aan familie en vrienden in Nederland. Deze zijn gepubliceerd in de Gids (1895) en zijn te vinden in het Overijssels Archief te Zwolle – Van Dedem is geboren op 6 juli 1839 in het Overijsselse Heerde. Zo weten we dat hij onder andere de plaatsen Bombay, Lahore,

Caclutta, het graf van baron Van Dedem, ooit burgemeester van Hoorn. Dit gezin woont op deze begraafplaats.

FOTO BAUKE VAN DER POL

Delhi, Agra, Madras en Cochin heeft bezocht. Cochin bezoekt hij overigens niet toevallig, want hij wil met eigen ogen zien wat de VOC'ers uit het 17e eeuwse Hoorn bij aankomst in deze 'Hollandse nederzetting' ooit zagen.

Zijn laatste reis, naar achteraf blijkt, is per boot van Cochin via Ceylon (nu Sri Lanka) naar Calcutta. In Calcutta, net als in de rest van het land, ontmoet hij vele 'Europeesche en inlandsche bestuursambtenaren'. Zijn brieven worden, naarmate zijn einde nadert, steeds onleesbaarder. In zijn laatste brief aan een zuster van hem laat hij optekenen: 'Ik ben te zwak om U meer te zeggen maar volg U in gedachten en hoop bij de eerst

volgende gelegenheid U beter bericht te kunnen geven'.

Die brief is geschreven door de Nederlandse consul en Suri-name-agent in Calcutta, Dhr. Reelfs. Van Dedem zelf was hiertoe niet meer in staat. Alleen een bibberig 'Willem' onderaan de brief heeft hij nog eigenhandig kunnen schrijven. Van Dedem overlijdt niet lang daarna op 3 april 1895.

Na zijn dood heeft Dhr. Reelfs contact met een comité van 'vrienden en vereerders' in Nederland over 'een passend gedenkteken op de plek zelve waar hij eenzaam onder vreemden rust'.

Dit comité had tot dit initiatief besloten en weet 4600 gulden bijeen te brengen. Architect

Cuypers – 'die ook veel hart voor het plan gevoelde' – werd gevraagd het te ontwerpen en te maken. In een artikel in Eigen Haard van 27 november 1897 schrijft een van de comitéleden dat het een hele onderneming is geweest om het zware granieten grafmonument uiteindelijk in Calcutta te krijgen.

In het Overijssels Archief treft Van der Pol een aankondiging met tijd en plaats van Van Dedems begrafenis in Calcutta: om precies 5 uur op de Lower Circular Cemetery, dat nabij het huidige kruispunt Parkstreet-Malik Bazar ligt. De Fries komt vanwege zijn werk al ruim dertig jaar in India. Tijdens een bezoek aan Calcutta besluit hij te onderzoeken of het graf nog be-

staat. „Ik kwam na wat navraag terecht op het oudste deel van de begraafplaats met veel kapotte, verzakte en overwoekerde graven”, vertelt hij. „Ik herkende het fier overeind staande grafmonument van Van Dedem meteen. Op dat moment ontroerde me dat, omdat het meteen duidelijk werd dat deze man ver weg van huis is overleden; echt alleen. In Calcutta, in plaats van zijn landhuis in Overijssel.”

Kettingen

Het monument voor de vroegere Hoornse burgemeester is tweeënhalve meter hoog. Op de zerk is de tekst uit Psalm 73, vs 26 gegraveerd met rondom vier zuilen die onderling verbonden

zijn met rijk bewerkte metalen kettingen, zoals op een originele tekening van Cuypers uit 1897 te zien is. De gedenksteen is omlijst met klimopranken met bovenin het wapen van de familie Van Dedem. Op de achterzijde van het grafmonument staat te lezen: 'Opgericht door zijne vrienden en vereerders in Nederland en de koloniën'.

„Helaas ontbreken nu drie van de vier zuilen evenals de kettingen”, besluit de Fries. „Eén zuil met een ijzeren rozet heeft de dief – uit piëteit? – laten staan.

Bauke van der Pol is cultureel antropoloog (specialisatie India) en auteur van het boek 'De VOC in India', uitgegeven bij Walburg Pers, Zutphen